

سنجش عوامل تاثیرگذار در مکان‌گزینی فضاهای زیرسطحی با Agraph Method (نمونه موردی: محدوده میدان آزادی تهران)

الناز یوسف‌زاده بری^۱، زهراسادات سعیده زرآبادی^{۲*}

۱- کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشکده هنر و معماری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲- استادیار شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

خلاصه

رشد شتابان شهرنشینی و بروز مشکلات گسترده در ابعاد مختلف کالبدی، زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی، چالش‌های متعددی را پیش‌روی کلانشهرهای کنونی قرار داده که نیازمند استفاده از رویکردی نوین در برنامه‌ریزی و طراحی شهری است. توسعه‌های پرشتاب و بی‌رویه، بالا رفتن تراکم و فشار در محیط‌های شهری، مشکلات ترافیکی، عملکردی، کالبدی و ... همگی منجر به خدشه‌دار شدن پایداری در شهرها گشته است. در این راستا استفاده از رویکرد توسعه‌های زیرسطحی بعنوان راهکاری منطقی و کارا با هدف کنترل توسعه شهری، مقابله با پراکنده‌رویی شهری، حفاظت شهرها در برابر مخاطرات محیطی، تقلیل آسیب‌های زیست‌محیطی، هویتی، کیفی و ... در شهرها به‌منظور کاهش آسیب‌پذیری و بازگشت‌پذیر بودن آنها همگام با معیارهای پایداری به نظر می‌رسد. هدف اصلی این پژوهش تبیین جایگاه استفاده از توسعه زیرسطحی و سنجش ایجاد فضاهای زیرسطحی شهری به‌منظور دستیابی به پایداری بیشتر در شهرها می‌باشد. در پژوهش حاضر با تکیه بر مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی به بررسی مفهوم فضاهای زیرسطحی، ابعاد و عوامل موثر بر شکل‌گیری این نوع فضاها در راستای دستیابی به پایداری شهری از منظر صاحب‌نظران و اندیشمندان مختلف پرداخته و به ارائه مدلی از مولفه‌ها و معیارهای تاثیرگذار بر شکل‌گیری آنها مبادرت گردیده است. سپس در مطالعه موردی محدوده میدان آزادی تهران به سنجش این عوامل در مکان‌گزینی چنین فضاهایی پرداخته شده است. مدل فوق‌الذکر مشتمل بر ده معیار در قالب چهار مولفه دسترسی، عملکردی، کالبدی و ادراکی است که با استفاده از متد اگراف، میزان تحقق‌پذیری مکان‌گزینی و طراحی این فضاها در قلمرو پژوهش سنجیده شده است. در نهایت نتایج حاصل این بررسی‌ها بر مبنای عوامل تاثیرگذار ارائه شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که توسعه فضاهایی زیرسطحی در این محدوده می‌تواند راه‌حلی کارا و موفق در جهت حل مسایل و معضلات شهری و رسیدن به حداکثر پایداری شهری، بخصوص مراکز شهری پرتراکم که دارای حجم تردد عبوری بالا و آلودگی‌های متعدد زیست‌محیطی، کالبدی، صوتی و ... هستند باشد.

واژه‌های کلیدی: فضاهای زیرسطحی شهری، میدان آزادی تهران، توسعه پایدار شهری، روش اگراف.

* نویسنده مسئول: دکتری شهرسازی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی علوم و تحقیقات تهران، ایران.

Email: Z.Zarabadi@srbiau.ac.ir